

Likestillings- og
diskrimineringsombudet

Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet
Att: Tone G. Smith
Postboks 8036 Dep
0030 OSLO

BARNE-, LIKESTILLINGS- OG INKLUDERINGSDEPARTEMENTET	
Arkivkode:	420
Dato:	28.05.10
Saksnr:	2010/01317-060

Vår ref.
10/375-2-KOF

Deres ref.
201001317-/AAN

Dato:
26.05.2010
(utsatt frist)

HØRING - NOU 2009: 21 ADOPSJON - TIL BARNETS BESTE

Utvalgets mandat var å drøfte ulike sider ved adopsjon og sette adopsjon inn i en bred faglig og samfunnsmessig sammenheng. Med utgangspunkt i gjeldende regelverk var utvalget bedt om å ta stilling til konkrete problemstillinger og foreslå nye rutiner og eventuelle endringer i regelverk. Utvalget skulle blant annet vurdere myndighetenes behandling av søknad om adopsjon og se på eventuelle nye rutiner og prosedyrer for å adoptere. I mandatet lå også en gjennomgang og vurdering av de kravene som myndighetene stiller til søkerne.

Likestillings- og diskrimineringsombudet (LDO) støtter utvalgets forslag om å strukturere adopsjonsprosessen annerledes enn i dag. Utvalget foreslår å dele prosessen inn i tre faser. I første fase avgjøres om søkerne oppfyller grunnleggende krav til alder, helse, boligforhold, økonomi, vandel og ekteskapets varighet. Vi vil senere kommentere noen av utvalgets vurderinger knyttet til kravene til søkerne. I fase to vil adopsjonssøkerne gå igjennom et obligatorisk adopsjonsforberedende kurs. Fase tre er en ny silingsprosess der adopsjonsmyndigheten i samarbeid med søkeren kartlegger videre søkerens personlige forutsetninger og egnethet for adopsjon. Det vil være klageadgang ved avslag i fase en og fase tre.

Utvalget foreslår at adopsjonen fremdeles skal gå gjennom godkjente organisasjoner, men at rammevilkårene for organisasjonene skal bedres slik at de kan drive et mer offensivt arbeid og eventuelt skaffe kontakt med flere land. Likestillings- og diskrimineringsombudet vil i denne forbindelse foreslå at departementet vurderer å opprette et statlig adopsjonskontor.

Utvalget foreslår at oppgaven som kommunene i dag har med å utrede adoptivsøkere overføres til regionene i Barne-, ungdoms- og familieetaten (Bufetat).

Det skal opprettes et regionråd knyttet til hver av de fem regionene i Bufetat. Et adopsjonsråd med Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) som sekretariat skal opprettes og være klageinstans for alle vedtak fattet av regionrådene. Likestillings- og diskrimineringsombudet har ingen kommentarer til utvalgets forslag om å endre søkeprosessen og ikke spesielle kommentarer til de foreslåtte endringene i strukturen på de offentlige instanser som er involvert i adopsjonsprosessen.

Når det gjelder et sentralt punkt i utredningen, nemlig om hvem som skal ha mulighet til å søke om adopsjon, har Likestillings- og diskrimineringsombudet følgende merknader:

Hvem kan søke?

Når det gjelder krav til søkere mener utvalget at dagens regelverk på adopsjonsområdet er fragmentert og i for stor grad knyttet til rundskriv og instruksjer fra departementet. Likestillings- og diskrimineringsombudet er enig i kritikken av denne uoversiktlige situasjonen. Det er problematisk at det mangler overordnede retningslinjer i forhold til en del av de krav som stilles til søkerne. LDO støtter derfor at viktige krav til søkeren formuleres i lovgivingen. Rent konkret betyr det at alder, helse, vandel og andre sentrale krav bør formuleres i forskrift forankret i en klar hjemmelsbestemmelse i adopsjonsloven.

Alder

Når det gjelder utvalgets presiseringer i forhold til kravet til alder, har LDO ingen innsigelser mot dette. Klare alderskrav i lovgivingen er nyttig både for søkerne og for myndighetene. Hva som skal være kravet til alder vil alltid kunne være gjenstand for diskusjon. Når grensene først er satt er det imidlertid riktig at reglene er klare og entydige. Det vil sikre likebehandling. LDO har ingen innsigelser på de aldersgrenser som er foreslått.

Helse

Utvalget etterlyser mer generelle og "objektive retningslinjer" om krav til søkere når det gjelder "alvorlig sykdom, diagnose og funksjonsnedsettelse" (s. 96). LDO er kritisk til en slik formulering der "alvorlig sykdom, diagnose og funksjonsnedsettelse" i en forstand samkategoriseres. Det er etter vårt syn viktig å understreke at nedsatt funksjonsevne ikke skal sammenblandes med sykdom og diagnose.

Når det gjelder sykdom, har utvalget drøftet en del konkrete diagnoser og hvilke konsekvenser dette skal få for adopsjon. Det er derimot få konkrete drøftinger av hva "funksjonsnedsettelse" skal få av konsekvenser for adopsjon. Hva betyr det for eksempel at en kan samarbeide med en personlig assistent i hverdagen i forhold til å gi omsorg? LDO ønsker at departementet skal ta med i sin vurdering hva det kan

bety at det foreligger ordninger for folk med nedsatt funksjonsevne når det gjelder tilrettelegging i hverdagen.

Når det gjelder utvalgets ønske om klarere retningslinjer for hva som skal være diskvalifiserende for å få adoptere, vil vi understreke at formuleringen ”objektive retningslinjer” kan føre galt avsted. I mange tilfeller må det finne sted et skjønn. Et eksempel kan være måling av BMI. Selv om overvekt ikke er et grunnlag som vernes av diskrimineringslovgivingen, vil vi oppfordre til varsomhet når det gjelder å slutte fra statistiske sammenhenger mellom vekt og helse, til hva som bør være utslagsgivende i en konkret adopsjonssituasjon. Det finnes en rekke korrelasjoner mellom variable på helsefeltet, for eksempel samvarierer røyking sterkt med dårlig helse. Hvilke slike helseindikatorer som velges er altså i seg selv et skjønnsspørsmål. BMI kan være et betenkelig mål i denne sammenheng fordi det fremstår som ”absolutt” både i forhold til overvekt, men også i forhold til undervekt. Det står da også i NOUen at undervekt ”kan ha konsekvenser for fungering, noe som igjen kan påvirke hvordan adoptivbarnet kan ivaretas.” (s. 96). Faren med å skape gode og objektive mål er altså at parametrene kan bli for firkantete.

Vandel

Utvalget foreslår at det skal lovformuleres et krav om at ”søker har god vandel” (s.99). Flere forhold tilsier at en slik formulering skal stå i lovteksten, blant annet krav fra de land som adopterer bort.

Homofile og lesbiske par som søkere

Dagens lovverk gir ektepar av samme kjønn rett til å bli vurdert som adoptivforeldre. I praksis er det dessverre slik at det er umulig for homofile og lesbiske par å få adoptere barn. Grunnen til det er at de landene som adopterer bort barn ikke aksepterer homofile og lesbiske par som søkerverdige. LDO mener at en måte å møte denne situasjonen på er å bygge opp kunnskap og bevisstgjøre blant de norske adopsjonsbyråene. Det kan igjen få positive ringvirkninger inn i de utenlandske miljøene der de arbeider. For å støtte retten lesbiske og homofile har til å adoptere, bør også norske myndigheter drive aktivt opplysnings- og informasjonsarbeid overfor Norges samarbeidsland. I den forbindelse bør det også vurderes om det skal opprettes et statlig adopsjonsbyrå som kunne drive et aktivt pådriverarbeid i forhold til lesbiske og homofiles rettigheter som adopsjonsforeldre.

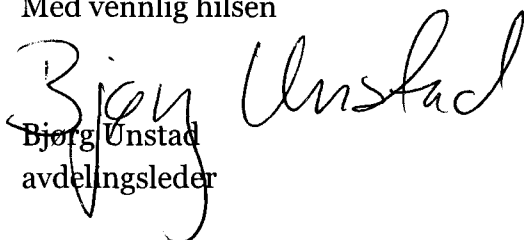
Bolig og økonomi

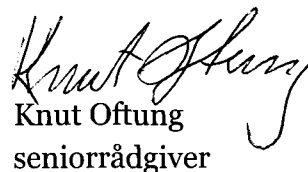
I utvalgets utredning stilles det krav om forsvarlig økonomi. Det står at begge søkere må oppfylle dette kravet. I tillegg gis det en positiv åpning for at ”Det må naturlig nok aksepteres at en av partene er hjemmeværende eller bare delvis arbeider” (s. 99). Vider heter det ”Der søker er arbeidsledig bringer dette inn et usikkerhetsmoment om fremtidig økonomi, noe som må tas i betraktning” (s.99).

LDO mener at det bør ryddes opp i disse tekstutsnittene om økonomi i forhold til et likestillingsperspektiv. Når det er slik at det stilles krav om en selvstendig økonomisk evne, noe som kan være viktig hvis adoptivforeldrene blir skilt, må dette gjelde for både kvinner og menn. Vi vet at så godt som ingen norske menn er hjemmeværende. At arbeidsledighet skulle indikere en dårligere økonomisk evne inn i fremtiden enn det å være hjemmeværende, er et tvilsomt resonnement.

Likestillings- og diskrimineringsombudet ser omleggingen av adopsjonsprosessen som positiv. Vi støtter forslagene om å rydde opp i regelverket og klargjøre mange av de forhold som nå bare er beskrevet i rundskriv og som avgjøres gjennom skjønn. Vi vil likevel be departementet se nærmere på våre kritiske merknader og forslag knyttet til hvem som skal kvalifisere som søkere.

Med vennlig hilsen

Bjørg Unstad
avdelingsleder

Knut Oftung
seniorrådgiver